

land diende door te gaan. Wat zou dan de positie van de NSB zijn? Seyss-Inquart gaf zich daar terdege rekenschap van. Op zondag 21 september schreef hij een uitgebreid *'Sonderbericht über die Entwicklung und Lage in den besetzten niederländischen Gebieten'* – een rapport dat helaas verloren gegaan is maar waaruit gelukkig het gedeelte dat op de NSB betrekking had, bewaardgebleven is.¹

Seyss-Inquart betoogde hierin dat op de NSB veel aan te merken viel: ideologisch schoot de leiding tekort en zulks vooral in alles wat met Jodendom, Vrijmetselarij en kerken te maken had, maar dat nam niet weg dat Mussert met de NSB en de NSB met Mussert identiek was; stond men dus voor de vraag, *'ob die NSB die tragende politische Bewegung in den Niederlanden und Mussert als ihr Führer der Staatsführer in irgend einer Abwandlung'* (wat Seyss-Inquart daarbij dacht, weten wij niet) *'werden soll und werden kann'*, dan moest men zich, aldus de *Reichskommissar*, bewust zijn, dat men met de NSB uitsluitend Mussert naar voren kon schuiven. Rost van Tonningen noemde hij niet eens. En hoe *'misstrauisch'*, *'geltungsbedürftig'* en *'eitel'* Mussert ook was, hij was bezig, zich in de goede richting te ontwikkelen: Nederlands zelfstandigheid op de gebieden van de defensie, de economie, de valuta en de buitenlandse politiek had hij al prijsgegeven; bovendien had hij zich bereid verklaard, Hitler trouw te zweren. Die ontwikkeling nu liet, aldus de belangrijkste passage uit dit gedeelte,

'die verantwortliche Erklärung zu, dass Mussert (allerdings unter der Autorität des Führers, d.h. also unter Umständen über Befehl) eine politische Linie einhalten und den Entwicklungsweg zum Nationalsozialismus so weit mitmachen wird, als es unter den gegebenen Umständen notwendig und möglich ist, wobei unter 'gegebenen Umständen' eben der Zustand verstanden wird, dass letzten Endes das Wort des Führers über Mussert hinaus wirkt.'

Anders gezegd: als Hitler voornemens was, uiteindelijk Nederland in te lijven of in een Grootgermaanse staat te laten opgaan, dan liep hij geen risico indien hij *thans* Mussert en de NSB een versterkte prioriteit gaf; als het er op aankwam, zou Hitler immers de door de eed aan hem gebonden Mussert kunnen *dwingen*, verder te gaan in de gewenste richting. *'Ich habe Mussert wiederholt gesagt'*, rapporteerde Seyss-Inquart,

'dass für die Zukunft der NSB nur die eine Gefahr bestehe, dass das niederländische Volk, wenn es sich einmal vor die Entscheidung gestellt sehen wird, sich deshalb nicht für die NSB entscheiden wird, weil diese zuviel auf die niederländische Selbständigkeit

¹ BDC, 2000-08.